

سنت بلا و آزمایش و راه‌های موفقیت انسان‌ها در کلام معصومین علیهم‌السلام

هادی محقق

اشاره:

متن حاضر مجموعه فرمایشات حضرات
معصومین علیهم‌السلام در مورد سنت بلا و آزمایش و
راه‌های موفقیت انسان‌ها در آزمایش‌های
الهی است که تقدیم حضورتان می‌شود.

وجود سنت بلا و آزمایش برای بندگان خدا

رسول اکرم ﷺ:

خداوند به حضرت داود - علیه السلام - خطاب کرد: ای داود! به بندگانم بگو، ای بندگان من اگر راضی به قضا و شاکر بر نعمت‌ها و صابر در برابر بلاهایم نیستید، به دنبال پروردگاری غیر از من بروید.^۱

امام صادق ﷺ:

خدای عز و جل بندگان در زمین دارد و در بین بندگان خالصش، کسانی هستند که هر نعمتی از آسمان به زمین فرود آید، آن را از ایشان باز دارد و به دیگران دهد، و هر گرفتاری که نازل شود، بر ایشان فرود آورد.^۲

رسول خدا ﷺ:

هر گاه خداوند بنده‌ای را دوست داشته باشد او را به بلایی بزرگ گرفتار می‌کند.^۳

امام باقر ﷺ:

خداوند تبارک و تعالی چون بنده‌ای را دوست دارد در بلا و مصیبتش غرقه سازد و باران گرفتاری بر سرش فرود آرد و آنگاه که این بنده خدا را بخواند فرماید: لیبیک بنده‌ی من! بی‌شک اگر بخواهم خواسته‌ات را زود اجابت کنم می‌توانم اما اگر بخواهم آن را برایت اندوخته سازم این برای تو بهتر است.^۴

امیرالمؤمنین ﷺ:

بلا برای ظالم ادب، برای مؤمن آزمایش، برای پیامبران مقام و برای اولیاء کرامت و بزرگواری است.^۵

امام صادق ﷺ:

چهل شب بر بنده مومن نگذرد مگر این که واقعه‌ای برایش رخ دهد و او را غمگین سازد و به واسطه آن، متذکر گردد.^۶

امام صادق ﷺ:

در بهشت مقام و منزلتی وجود دارد که هیچ بنده‌ای به آن نرسد، مگر به درد و بیماری ای که در بدنش حادث شود.^۷

امام صادق ﷺ:

جایگاه مؤمن نزد خدای عزوجل برترین جایگاه است و این جمله را سه بار فرمود چرا که گاه بنده‌ای را خداوند به گرفتاری مبتلا می‌سازد و می‌فرماید: آنگاه جانش را عضو از پیکرش بیرون می‌کشد، در حالی که وی بر این پیشامد خداوند را حمد و ستایش می‌گوید.^۸

امیرالمؤمنین ﷺ:

سپاس خدای را که در دنیا، پاک‌ی گناهان شیعیان ما را در محنت و گرفتاری قرار داد.^۹

امام صادق ﷺ:

ای عبدالله، اگر مومن می‌دانست که پاداش مصائب و گرفتاری‌هایش چه اندازه است، آرزو می‌کرد با قیچی تکه تکه شود.^{۱۰}

امام باقر ﷺ:

خداوند عزیز و با جلال از بنده مؤمنش با رنج و بلا دلجویی می‌کند، همچنان که شخص با هدیه‌ای که از سفر آورده، از خانواده‌اش دلجویی می‌کند و خدا مومن را از دنیا پرهیز می‌دهد، همچنان که طبیب بیمار را (از بعضی خوردنی‌ها و آشامیدنی‌ها) پرهیز می‌دهد.^{۱۱}

امام صادق ﷺ:

هر گاه خداوند بنده‌ای را دوست بدارد، او را در گرداب بلا فرو می‌برد.^{۱۲}

امیرالمؤمنین ﷺ:

سپاس خدای را که در دنیا، پاک‌ی گناهان شیعیان ما را در محنت و گرفتاری قرار داد.^{۱۳}

امام صادق ﷺ:

رسول خدا ﷺ فرمودند: حکایت مومن حکایت ساقه گیاه است که بادها آن را به این سو و آن سو کج و راست می‌کنند. مومن هم به واسطه‌ی بیماری‌ها و دردها کج و راست می‌شود. اما حکایت منافق، حکایت عصای آهنین بی‌انعطافی است که هیچ آسیبی به آن نمی‌رسد، تا این که مرگش به سراغش می‌آید و کمرش را در هم می‌شکند.^{۱۴}

امام‌زین‌العابدین ﷺ:

کراهت دارم از مردی که در دنیا به عافیت بسر برد و هیچ مصیبتی از مصائب دنیا به او نرسد.^{۱۵}

رسول‌الله ﷺ:

خداوند می‌فرماید: ای دنیا، با انواع بلا و گرفتاری بر بنده مؤمن گردش کن، و از نظر معیشت بر او سخت گیر، تا این که بار اقامت به سوی ما بسته و قصد ماندن در دنیا را نکند.^{۱۶}

امام صادق ﷺ:

شدیدترین بلاها در بین آفریدگان، نخست به پیامبران و سپس به اوصیاء می‌رسد و آنگاه به مثل و شبیه‌ترین مردم به آن‌ها. مومن به مقدار نیکی‌هایش آزموده می‌شود. هر که دینش درست و کارش نیک باشد، بلایش شدیدتر است، چرا که خدای عزوجل دنیا را مایه پاداش مؤمن قرار نداده و نه وسیله عذاب کافر. اما آن که دینش نادرست و کارش سست باشد، بلایش اندک است. بلا به انسان مومن پرهیزکار زودتر می‌رسد تا باران به سطح زمین.^{۱۷}

رسول‌الله ﷺ:

هر گاه امت من پانزده کار را مرتکب شوند گرفتار بلا می‌گردند: امانت را غنیمت بدانند و زکات دادن را زیان شمارند، به خاطر رضایت همسر از مادر نافرمانی کنند، با دوست خوش رفتار و با پدر بد رفتار باشند، پست‌ترین افراد بر آن‌ها ریاست کنند در حالی که مردم از ترس احترامشان کنند، آوازهای نامشروع در مساجد بلند شود.^{۱۸}

امام علی ﷺ:

چهره واقعی انسان‌ها در تحولات و گرفتاری‌ها مشخص می‌گردد.^{۱۹}

امام صادق ﷺ:

مؤمن به منزله کفهی ترازو است، هر چه بر ایمانش افزوده گردد، بر بلایش نیز افزوده می‌شود.^{۲۰}

امیرالمؤمنین ﷺ:

پایان هر بلا، گشایش است.^{۲۱}

مسئله قضا و قدر

امیرالمؤمنین ﷺ:

قدر راهی است تاریک، آن را نپیمایید، دریایی است ژرف و عمیق، در آن وارد نشوید، رازی است خدایی، در آن خود را به زحمت نیندازید.^{۲۲}

امام صادق علیه السلام:

همانا قضا و قدر دو مخلوق از مخلوقات خداوند هستند.^{۳۳}

امام سجاد علیه السلام:

صبر و خشنودی از قضای الهی، اصل و اساس اطاعت خداوند است. هر که صبر و رضا در برابر قضای الهی داشته باشد، جز خیر برای او نخواهد بود.^{۳۴}

امیرالمؤمنین علیه السلام:

امور بر اساس قضای الهی جریان دارد، نه بر اساس خواست مردم.^{۳۵}

امیرالمؤمنین علیه السلام:

(در وصف اولیاء و دوستان خدا): اگر بر آن‌ها مصیبتی وارد شود، به سوی تو پناه می‌برند، زیرا می‌دانند که زمام کارها به دست تو است و از قضای تو سرچشمه می‌گیرد.^{۳۶}

رسول الله صلی الله علیه و آله:

در تمام قضاها خداوند، برای مؤمن خیر است.^{۳۷}

رسول الله صلی الله علیه و آله:

در شگفتم برای مؤمن، قضای الهی بر او جاری نمی‌شود مگر این که برای او خیر است، چه (در ظاهر) خوشایند باشد و چه ناخوشایند. اگر مبتلا کرد، کفاره گناهانشان باشد و اگر بخشش کرد، گرمی‌اش داشته است.^{۳۸}

امام کاظم علیه السلام:

مؤمن همواره در معرض خیر است. اگر در اثر قضای الهی بند از بندش جدا شود، خیر است و اگر حکومت شرق و غرب عالم هم به او عطا شود، باز خیر است.^{۳۹}

رسول الله صلی الله علیه و آله:

کسی که راضی به قضای من نبوده و ایمان به تقدیر من ندارد، برود از خدایی غیر از من درخواست (چیزی) نماید.^{۴۰}

امیرالمؤمنین علیه السلام:

معذب‌ترین مردم در روز قیامت، کسی است که از قضای خداوند ناخشنود باشد.^{۴۱}

امام رضا علیه السلام:

هشت چیز نمی‌باشد، مگر به قضا و قدر الهی: خواب و بیداری، توانایی و ناتوانی، تندرستی و بیماری و مرگ و زندگی.^{۴۲}

رسول الله صلی الله علیه و آله:

خداوند مقدرات عالم را پیش از آن که آسمان و زمین را خلق کند، تقدیر کرده است.^{۴۳}

رسول الله صلی الله علیه و آله:

هیچ یک از شما تا ایمان به مقدرات نداشته باشید، مؤمن نخواهید بود.^{۴۴}

امام رضا علیه السلام:

چیزی در آسمان و زمین، جز به تقدیر و خواست خداوند نمی‌باشد.^{۴۵}

امیرالمؤمنین علیه السلام:

من در برابر قضای الهی راضی و تسلیم امر او هستم.^{۴۶}

امیرالمؤمنین علیه السلام:

اگر بر مردم مصیبتی وارد شود، بتو پناه می‌برند، زیرا می‌دانند که زمام امور کارها به دست تو است و همه کارها از قضا و خواست تو نشأت می‌گیرد.^{۴۷}

رسول الله صلی الله علیه و آله:

همه چیز به حکم قضا و قدر الهی است و تمام کارها بین این دو جریان دارد.^{۴۸}

راه‌های نجات انسان از بلایا و امتحانات

رابطه با خدا

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله:

از خرج کردن در راه طاعت خدا دریغ مکن و گرنه دو برابرش را در راه معصیت او خرج خواهی کرد.^{۴۹}

امام حسین علیه السلام:

آن که در کاری که نافرمانی خداست بکوشد امیدش را از دست می‌دهد و نگرانی‌ها به او رو می‌آورد.^{۵۰}

امام صادق علیه السلام:

کسی که کارهای خود را به خدا بسپارد همواره از آسایش و خیر و برکت در زندگی برخوردار است و واگذارنده حقیقی کارها به خدا، کسی است که تمام همتش تنها بسوی خدا باشد.^{۵۱}

یاد خدا

امام علی علیه السلام:

یاد خدا عقل را آرامش می‌دهد، دل را روشن می‌کند و رحمت او را فرود می‌آورد.^{۵۲}

امام علی علیه السلام:

خدا را خالصانه یاد کنید تا بهترین زندگی را داشته باشید و با آن راه نجات و رستگاری را به پیمایید.^{۵۳}

امام سجاد علیه السلام:

ای آن که یادش مایه شرافت و بزرگی یاد کنندگان است و ای آن که سپاسگزاریش موجب دست یافتن سپاسگزاران (بر نعمت‌ها) است و ای آن که فرمانبرداریش سبب نجات فرمانبرداران است، بر محمد و آل او درود فرست و با یاد خود دل‌های ما را از هر یاد دیگری بازدار.^{۵۴}

امام جواد علیه السلام:

رو آوردن به سوی خدای تعالی با دل، از به رنج انداختن بدن در طاعت ال‌لی مؤثرتر است.^{۵۵}

اطاعت از خدا

امام علی علیه السلام:

خدای سبحان طاعت را غنیمت زیرکان قرار داد آنگاه که مردم ناتوان، کوتاهی کنند.^{۵۶}

امام رضا علیه السلام:

خدای عزوجل به یکی از پیغمبران وحی فرستاد که چون اطاعت شوم، خورسند گردم، برکت دهم و برای برکت من پایانی نیست. و هر گاه عصیان شوم، به خشم آیم و چون به خشم آیم لعنت کنم و لعنت من به هفت پشت برسد.^{۵۷}

ایمان

امام صادق علیه السلام:

از حقیقت ایمان این است که حق را بر باطل مقدم داری، هر چند حق به ضرر تو و باطل به نفع تو باشد و نیز از حقیقت ایمان آن است که گفتار تو از دانشت بیشتر نباشد.^{۴۸}

حضرت فاطمه (س):

خداوند ایمان را برای پاکی از شرک... و عدل و داد را برای آرامش دل‌ها واجب نمود.^{۴۹}

امام حسن عسکری علیه السلام:

دو خصلت است که بالاتر از آن‌ها چیزی نیست: ایمان به خدا و سود رساندن به برادران.^{۵۰}

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله:

برترین ایمان آن است که معتقد باشی هر کجا هستی خداوند با توست.^{۵۱}

امام رضا علیه السلام:

ایمان یک درجه بالاتر از اسلام است، و تقوا یک درجه بالاتر از ایمان است و به فرزند آدم چیزی بالاتر از یقین داده نشده است.^{۵۲}

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله:

ایمان به صرف ادعا و آرزو نیست، بلکه ایمان آن است که خالصانه در جان و دل قرار گیرد و اعمال هم آن را تأیید کند.^{۵۳}

تقوا

رسول الله صلی الله علیه و آله:

هر کس تقوا روزی‌اش شود، خیر دنیا و آخرت روزی او شده است.^{۵۴}

امام علی علیه السلام:

اگر آسمان‌ها و زمین راه را بر بنده‌ای ببندند و او تقوای الهی پیشه کند، خداوند حتماً راه گشایشی برای او فراهم خواهد کرد و از جایی که گمان ندارد روزی‌اش خواهد داد.^{۵۵}

امام باقر علیه السلام:

خداوند به وسیله تقوا بنده را حفظ می‌کند از آن‌چه که عقلش به آن نمی‌رسد و کوردلی و نادانی او را بر طرف می‌سازد.^{۵۶}

رسول الله صلی الله علیه و آله:

تا زمانی که مردم، امر به معروف و نهی از منکر نمایند و در کارهای نیک و تقوا به یاری یکدیگر بشتابند، در خیر و سعادت خواهند بود، اما اگر چنین نکنند، برکت‌ها از آنان گرفته شود و گروهی بر گروه دیگر سلطه پیدا کنند. نه در زمین یاوری دارند و نه در آسمان.^{۵۷}

دعا

امیرالمؤمنین علیه السلام:

موج‌های بلا را با دعا از خود دور کنید.^{۵۸}

امام صادق علیه السلام:

شما را سفارش می‌کنم به دعا کردن، زیرا با هیچ چیز به مانند دعا به خدا نزدیک نمی‌شوید و دعا کردن برای هیچ امر کوچکی راه به خاطر کوچک بودنش رها نکنید، زیرا حاجت‌های کوچک نیز به دست همان کسی است که حاجت‌های بزرگ به دست اوست.^{۵۹}

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله:

هر کس دوست دارد خداوند هنگام سختی‌ها و گرفتاری‌ها دعای او را اجابت کند، در هنگام آسایش، دعا بسیار کند.^{۶۰}

امام سجاد علیه السلام:

هر کس در هیچ کاری به مردم امید نیندند و همه کارهای خود را به خدای عز و جل واگذارند، خداوند هر خواسته‌ای که او داشته باشد اجابت کند.^{۶۱}

امام علی علیه السلام:

دعا کلید گشایش رحمت الهی و چراغ روشنگر در تاریکی است.^{۶۲}

امام سجاد علیه السلام:

دعا بلا را دفع می‌کند، خواه بلا نازل شده باشد و یا این که هنوز نازل نشده باشد.^{۶۳}

رسول الله صلی الله علیه و آله:

بلاهای گوناگون را به وسیله‌ی دعا از خود دفع کنید.^{۶۴}

توبه

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله:

خداوند از توبه بنده‌اش بیش از عقیمی که صاحب فرزند شود و گم کرده‌ای که گمشده‌اش را پیدا می‌کند خوشحال می‌شود.^{۶۵}

امام علی علیه السلام:

عجب دارم از کسی که ناامید می‌شود از رحمت خدا و محو کنندگان گناهان با او است، پرسیدند چه چیزی است محو کنندگان گناه؟ فرمود: استغفار.^{۶۶}

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله:

هر که زیاد استغفار کند خداوند برای او از هر غم و اندوهی گشایش دهد و از هر تنگنایی راه خروجی پدید آورد و او را از جایی که گمان ندارد روزی دهد.^{۶۷}

عبادت

حضرت زهرا (س):

کسی که عبادت‌های خالصانه خود را به سوی خدا فرستد، پروردگار بزرگ‌برترین مصلحت را به سویش فرو خواهد فرستاد.^{۶۸}

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله:

هر که خدا را آن‌گونه که سزاوار اوست، بندگی کند، خداوند بیش از آرزوها و کفایشش به او عطا می‌کند.^{۶۹}

امام صادق علیه السلام:

شدیدترین بلاها درین

آفریدگان، نخست به پیامبران

و سپس به اوصیاء می‌رسد

و آنگاه به مثل و شبیه‌ترین

مردم به آن‌ها. مومن به مقدار

نیکی‌هایش آزموده می‌شود.

هر که دینش درست و کارش

نیک باشد، بلایش شدیدتر است،

چرا که خدای عزوجل دنیا را

مایه پاداش مؤمن قرار نداده و

نه وسیله عذاب کافر. اما آن که

دینش نادرست و کارش سست

باشد، بلایش اندک است. بلا

به انسان مومن پر هیز کار زودتر

می‌رسد تا باران به سطح زمین.

صبر

رسول اکرم ﷺ:

کسی که سه خصلت در او باشد خداوند خیر دنیا و آخرت را برای او فراهم می‌کند: خشنودی به مقدرات، صبر در بلا و دعا در سختی و راحتی.^{۷۰}

امام علی ﷺ:

در برابر دنیایی که گرفتاری آن، مانند خواب‌های پریشان شب می‌گذرد شکیبا باش.^{۷۱}

امام علی ﷺ:

اگر صبر کنی مقدرات الهی بر تو جاری می‌شود و اجر خواهی بُرد و اگر بیتابی کنی باز هم مقدرات خداوند بر تو جاری می‌شود و گناهکار خواهی بود.^{۷۲}

امام رضا ﷺ:

هیچ بندهای حقیقت ایمانش را کامل نمی‌کند مگر این که در او سه خصلت باشد: دین‌شناسی، تدبیر نیکو در زندگی، و شکیبایی در مصیبت‌ها و بلاها.^{۷۳}

امام حسن ﷺ:

خیری که هیچ شری در آن نیست، شکر بر نعمت و صبر بر مصیبت ناگوار است.^{۷۴}

صدقه

رسول اکرم ﷺ:

صدقه بلا را برطرف می‌کند و مؤثرترین داروست. همچنین، قضای حتمی را برمی‌گرداند و درد و بیماری‌ها را چیزی جز دعا و صدقه از بین نمی‌برد.^{۷۵}

رسول اکرم ﷺ:

صدقه بجا، نیکوکاری، نیکی به پدر و مادر و صلح و صلوات رحمت، بدبختی را به خوش‌بختی تبدیل و عمر را زیاد و از پيشامدهای بد جلوگیری می‌کند.^{۷۶}

امام باقر ﷺ:

کار خیر و صدقه، فقر را می‌برند، بر عمر می‌افزایند و هفتاد مرگ بد را از صاحب خود دور می‌کنند.^{۷۷}

رسول اکرم ﷺ:

صدقه، خشم پروردگار را فرو می‌نشاند.^{۷۸}

امام صادق ﷺ:

هر کس در روز و یا شب صدقه بدهد - اگر روز است روز و اگر شب است، شب - خداوند از او غم و اندوه، درنده و مرگ بد را دور می‌کند.^{۷۹}

توکل

رسول اکرم ﷺ:

خداوند عزوجل می‌فرماید: هیچ مخلوقی نیست که به غیر من پناه ببرد، مگر این که دستش را از اسباب و ریسمان‌های آسمان‌ها و زمین کوتاه کند، پس اگر از من بخواهد عطایش نکنم و اگر مرا بخواند جوابش ندهم.^{۸۰}

امام علی ﷺ:

توکل بر خداوند، مایه نجات از هر بدی و محفوظ بودن از هر دشمنی است.^{۸۱}

امام علی ﷺ:

هر کس به خدا توکل کند، دشواری‌ها برای او آسان می‌شود و اسباب برایش فراهم می‌گردد.^{۸۲}

امام باقر ﷺ:

هر کس به خدا توکل کند، مغلوب نشود و هر کس به خدا توسل جوید، شکست نخورد.^{۸۳}

توسل

امام صادق ﷺ:

هیچ کس از اولین و آخرین (مخلوقات) نیست مگر این که به شفاعت محمد - صلی الله علیه و آله - در روز قیامت نیاز دارد.^{۸۴}

حضرت فاطمه زهرا (س):

حمد کنید پروردگار را که عظمت و نورش ایجاب می‌کند که اهل آسمان‌ها و زمین (برای قرب به او) وسیله بجویند و ما (اهل بیت) وسیله او در میان آفریدگانش هستیم.^{۸۵}

امام صادق ﷺ:

ما (اهل بیت) سبب و وسیله خدا بین شما و پروردگار عزوجل هستیم.^{۸۶}

رسول الله ﷺ:

خداوند عزوجل می‌فرماید: ای بندگان من آیا چنین نیست کسی که حاجات بزرگی از شما می‌خواهد و شما حوائج او را بر نمی‌آورید مگر این که در نزد شما کسی را که محبوب‌ترین مردم پیش شماست شفیع قرار دهد، آن گاه حاجات او را به خاطر آن شفیع بر می‌آورید؟ اکنون آگاه باشید و بدانید که محبوب‌ترین خلق و افضل آنان نزد من، محمد و برادر او علی و امامان پس از وی هستند. اینان وسیله‌های مردم به سوی من هستند. بدانید هر کس حاجتی دارد و نفعی را طالب است و یا آن که دچار حادثه‌ای بس صعب و زیان بار گردیده و رفع آن را می‌خواهد، باید مرا به محمد و آل طاهرینش بخواند تا به بهترین وجه، حاجات او را برآورم.^{۸۷}

امام باقر ﷺ:

اهل بیت پیامبر - صلی الله علیه و آله - همان ریسمان الهی هستند که خداوند امر فرمود به آن چنگ زده و پناه ببرید، پس خداوند فرموده است: همگی به ریسمان خداوند چنگ زده و پراکنده نشوید.^{۸۸}

اجتناب از معصیت و نافرمانی

امام حسین ﷺ:

آن که در کاری که نافرمانی خداست بکوشد امیدش را از دست می‌دهد و نگرانی‌ها به او رو می‌آورد.^{۸۹}

امام محمدباقر ﷺ:

خدا را نشناخته آن که نافرمانی‌اش کند.^{۹۰}

امام علی ﷺ:

هیچ کس جز با اطاعت خدا خوشبخت نمی‌شود و جز با معصیت خدا بدبخت نمی‌گردد.^{۹۱}

امام حسین علیه السلام:

کسی که بخواهد از راه گناه به مقصدی برسد، دیرتر به آرزویش می‌رسد و زودتر به آنچه می‌ترسد گرفتار می‌شود.^{۹۲}

امام سجاد علیه السلام:

حق بزرگتر خداوند این است که او را بپرستی و چیزی را با او شریک نسازی، که اگر خالصانه چنین کنی، خداوند کار دنیا و آخرت را کفایت می‌کند و آن چه را دوست داری برایت نگه می‌دارد.^{۹۳}

امام صادق علیه السلام:

به خداوند امیدوار باش، امیدی که تو را بر انجام معصیتش جرات نبخشد و از خداوند بیم داشته باش بینی که تو را از رحمتش ناامید نگرداند.^{۹۴}

امام علی علیه السلام:

هر که از معصیت خدا لذت ببرد خداوند او را به ذلت می‌افکند.^{۹۵}

پی‌نوشت‌ها

۱. بحار الانوار، ج ۶۴ ص ۲۳۶
۲. اصول کافی، ج ۲، ص ۲۵۳
۳. اصول کافی، ج ۳، ص ۳۷۷
۴. اصول کافی، ج ۲، ص ۲۵۳
۵. بحار الانوار، ج ۶۴ ص ۳۲۵
۶. اصول کافی، ج ۲، ص ۲۵۴
۷. اصول کافی، ج ۲، ص ۲۵۵
۸. اصول کافی، ج ۲، ص ۲۵۴
۹. بحار الانوار، ج ۶۷ ص ۳۲۲
۱۰. اصول کافی، ج ۲، ص ۲۵۵
۱۱. اصول کافی، ج ۲، ص ۲۵۵
۱۲. کافی، ج ۵، ص ۸۲
۱۳. بحار الانوار، ج ۶۷ ص ۳۲۲
۱۴. اصول کافی، ج ۲، ص ۲۵۸
۱۵. بحار الانوار، ج ۸۱، ص ۱۷۶
۱۶. بحار الانوار، ج ۷۲، ص ۵۲
۱۷. اصول کافی، ج ۲، ص ۲۵۹
۱۸. خصال صدوق، ج ۲، ص ۵۹۴
۱۹. بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۲۸۶
۲۰. بحار الانوار، ج ۶۷ ص ۲۱۰
۲۱. بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۱۲
۲۲. نهج البلاغه، حکمت ۲۸۷
۲۳. توحید صدوق، ص ۳۶۴
۲۴. وسائل الشیعه، ج ۲، ص ۸۹۹
۲۵. غرر الحکم، ج ۳۳۸
۲۶. نهج البلاغه، خطبه ۲۲۷
۲۷. امالی شیخ صدوق، ص ۴۳۹
۲۸. تحف العقول، ص ۴۸
۲۹. بحار الانوار، ج ۶۴ ص ۲۴۲
۳۰. عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج ۱، ص ۱۴۱
۳۱. غرر الحکم، ج ۳۳۵
۳۲. بحار الانوار، ج ۵، ص ۹۵
۳۳. توحید صدوق، ص ۳۶۸
۳۴. توحید صدوق، ص ۲۸۰
۳۵. بحار الانوار، ج ۵، ص ۸۸
۳۶. بحار الانوار، ج ۳۹، ص ۳۵۱
۳۷. نهج البلاغه، خطبه ۲۲۷
۳۸. بحار الانوار، ج ۵، ص ۱۲۴
۳۹. تحف العقول، ص ۴۰۸
۴۰. کافی، ج ۲، ص ۳۷۳
۴۱. مصباح الشریعه ص ۱۷۵
۴۲. تصنیف غرر الحکم و درر الکلم ص ۱۸۹
۴۳. بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۳۹
۴۴. صحیفه سجادیه، دعای ۱۱
۴۵. بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۳۶۴
۴۶. حکمت ۳۳۱ نهج البلاغه
۴۷. کافی، ج ۲، ص ۲۷۵
۴۸. محاسن، ج ۱، ص ۲۰۵
۴۹. من لا یحضره الفقیه، ج ۳، ص ۵۶۸
۵۰. مستدرک الوسائل ج ۱۲، ص ۳۹۱
۵۱. نهج الفصاحه، ص ۲۲۹
۵۲. تحف العقول، ص ۴۴۵
۵۳. تحف العقول، ص ۳۷۰
۵۴. نهج الفصاحه ص ۷۶۹
۵۵. عیون الحکم و المواعظ، ص ۴۱۶
۵۶. کافی، ج ۸، ص ۵۲
۵۷. تهذیب الاحکام، ج ۶ ص ۱۸۱
۵۸. نهج البلاغه، خطبه ۱۴۶
۵۹. کافی، ج ۲، ص ۴۶۷
۶۰. نهج الفصاحه ص ۷۷۰
۶۱. کافی، ج ۲، ص ۱۴۸
۶۲. بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۳۰۰
۶۳. اصول کافی، ج ۲، ص ۴۶۹
۶۴. بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۲۸۸
۶۵. نهج الفصاحه ص ۶۲۰
۶۶. عین الحیوة، ص ۱۸۷
۶۷. بحار الانوار ج ۷۷ ص ۱۷۲
۶۸. عده الداعی ص ۳۳۳
۶۹. بحار الانوار، ج ۶۸، ص ۱۸۴
۷۰. بحار الانوار، ج ۶۸، ص ۱۵۶
۷۱. بحار الانوار، ج ۴۰، ص ۳۴۸
۷۲. جامع الأخبار، ص ۱۱۶
۷۳. بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۳۳۹
۷۴. تحف العقول ص ۲۳۴
۷۵. بحار الانوار، ج ۹۳، ص ۱۳۷
۷۶. نهج الفصاحه ص ۵۴۹
۷۷. من لا یحضره الفقیه ج ۲، ص ۶۶
۷۸. نهج الفصاحه ص ۲۸۳
۷۹. نواب الاعمال ص ۱۴۰
۸۰. امالی طوسی، ص ۵۸۵
۸۱. بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۷۹
۸۲. غرر الحکم، ج ۵، ص ۴۲۵
۸۳. جامع الأخبار، ص ۳۲۲
۸۴. المحاسن، ج ۱، ص ۲۹۳
۸۵. شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ج ۸۶ ص ۲۱۱
۸۶. بحار الانوار، ج ۲۳، ص ۱۰
۸۷. بحار الانوار، ج ۹۴، ص ۲۲
۸۸. بحار الانوار، ج ۲۴، ص ۸۴
۸۹. کافی، ج ۲، ص ۳۷۳
۹۰. تحف العقول، ص ۳۹۴
۹۱. تصنیف غرر الحکم و درر الکلم ص ۱۸۳
۹۲. تحف العقول، ص ۲۴۸
۹۳. مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، ج ۱۱، ص ۱۵۵
۹۴. وسائل الشیعه، ج ۱۵، ص ۲۱۸
۹۵. تصنیف غرر الحکم و درر الکلم، ص ۱۸۶، ج ۲۵۶۵